

L' ART DEL PAGÈS

SECCIÓ DOCTRINAL, AGRONÓMICA Y BIBLIOGRÁFICA.

LAS CUATRE ESTACIONES DEL ANY

SEGONS LLURS PLANTAS É INSECTES MÉS CARACTERÍSTICHES
EN LA BAIXA CATALUNYA.

(Continuació.)

Hi ha plantes que florisquen constantment y sense interrupció, pero que, com no son notables per llur forma ni color, passen al estiu menyspreuadas perque n' hi ha de altrés de més bonicas que las eclipsan; no obstant, tot seguit que arriba la tardor y que llurs rivals han desaparegut s' governan á las horas sens embrás; en aquest cas se troba l' herba blanca (*Alyssum maritimum* L.), planta humil y en extrém vulgar en camps y voras de carreteras y camins, de flors petites blancas, las que molt sovint se véuen trepitxadas pe 'ls viandants y á las que ningú dirigeix una mirada carinyosa; mes esperáu que 'l mes de Novembre trega 'l cap, que acaben de mustigar-se las flors que encara resistían á la baixa temperatura, y allavoras las veuréu ser l' objecte de mil manyagariás y caricias; en ellas se dignarán pararse las papallonas que quedan; 'ls bulliciosos burinots (*Bombus*) las divertirán ab llur rum-rum, y fins las jovenetas pagesas las escullirán pera ferne ramells ab los quals adornarán los altars de las ermitas y capellas.

Per més que se vejan volar y córrer insectes de tots los ordres, llur vol incert y llur marxa torpe senyalan que s' va acostant sa última hora.

La *Vanessa atalanta* L. dona voltas per sota dels arbres; l' *Argynnis pandora* S.V. baixa de la montanya y entra per poch rato en los jardins; las graciosas *Lycaena* s'enten que 'ls faltal' calor y van á pendre l' sol en las brancas dels pins y en las flors del romani y de las gatasas; y com no ténen ja forsa en las alas, se deixan agafar ab las mans fins en mitj del dia; la *Characias jassius* L. abandona 'ls boscos pera anar á morir en paratges més temperats; la *Colea edusa* F. deixa 'ls erms per los plans y sorral marítims, com si tractés d' emigrar, y lo mateix fá lo Neuroptero *Libellula meridionalis* de Selys, ab la particularitat de viatjar per parellas, lo mascle agarrat á la qua de la femella. Las orugas del *Bombyx loti* O. acaban llur rescuda mantenint se de las fullas de la estepa negra (*Cistus salvicifolius* L.); las pintadas de la *Deilephila euphorbice* L. p'rden l' apetit, s' apartan de las lleterolas y s' fican dins de la terra pera operar allí en secret llur transformació.

Si 'ns fixém en los Coleópteros, la *Cincindela campestris* L. vola ó corre ab gran agilitat per los viaranyes dels boscos, buscant un raig de sol, d' aquest sol que tant necessari es á tota criatura vivent; la *Chrysomela diluta* Germ. s' arrecera en lo *Plantago psidium* L., y las *Timarcha laticornis* L. y *Adimonia tanacetii* L., cáuhen de las plantas baixas per falta 'lshi las forsas pera sostenirse, y en los torrents y rieras, á cada pas se ensopega ab l' *Oryctes grypus* Ill., que jau ja mort.

Algunas especies de formigas aladas, los *Lasius niger* L. y *brunneus* Latr., se remontan pe'ls ayres á centenars, ballant al entorn de nostres caps, quan nos passejém per las campinyas; las grossas aranyas *Argiope lobata* Pal. y *Bruennichi* Sd., després d' haver col·locat llurs tranyinas en los arbustos, esperan ab paciència que algun desprevingut insecte en sas darrerías s' hi deixe pendre, pera acudirhi ab tota llestesa y clavarli lo verinós fibló; la *Cyrtophora opuntiae* L. Duf. s' enrotlla ab espessos fils que teixeix en las palas de la figuera de moro (*Opuntia ficus-indica* Haw.) y de la etzevara (*Agave americana* L.), y per últim la *Calliphora erythrocephala* Mg (Diptero), sentint que li va faltant la vida, tracta de procurarse abrich y á dita intenció se n' entra en las casas y va á topar contra 'ls vidres dels balcones.

¡Pobre tardor! ¿qué son aquestas quantas especies que t' rodejan, comparadas ab la bona pila que ja han desaparegut? No t' faltan per aixó sers compassius que vénen á consolarte; sí; tot

un ordre d'insectes t'envia nombrosos comissionats, encarregats de ferte la cort; y en efecte, un sens fi d'enjogassadas llagostas (Ortópteros), se presentan fent brinco y bota y donant salts mortals per sobre de las herbas en las montanyas, y en los camps y prats, essent llurs especies principals las següents: lo plegamans (*Mantis religiosa* L.), *Ameles Spallanzania* Rossi *Iris oratoria* L., *Caloptenus italicus* L., *Acrida turrita* L., *Gomphoceris biguttulus* L., *Sphinctonatus caeruleus* L., *Acrotylus patruelis* Fieb., *Tettix subulata* L. y *Conocephalus mandibularis* Charp.

(Acabará.)

SECCIÓ DE NOTICIAS AGRÍCOLAS.

Arbre del pá.—Aquet extrany y utilíssim vegetal ha sigut donat per la naturalesa als moradors de las islas Marianas, ahon creix ab major ufana, essent molt fácil lo cultiu y multiplicació en aquells païssos. Se li dona 'l nom d'arbre del pá per la forma, gust y propietats del fruyt que produheix, semblant en un tot al pá, que constitueix nostre principal aliment; sa grandària es la de mitja libreta: sa escorxa, en lo granolenta, semblant á la d'una taronja y cuan está madur es groch, tendre y d'un gust farinós molt grat al paladar; tot se compon de sustancia sense barreja de petites llevors, huecos, ni pinyols.

Los arbres del pá son de la grandaria de nostres alsinas regulars, sa copa es ample y molt poblada, las branques grossas y la fulla d'un vert fosc.

Arbre de la vaca.—Entre 'ls vegetals que 's trovan en las regions inter-tropicals, un dels mes admirables es l'arbre de la vaca, de qual tronch s'extrau un such lletós que han examinat diferents naturalistas. Bossingault parlant del referit arbre, diu: «Aquesta llet, semblant á la de vacas, conté una materia molt animalisada, que sembla molt á la fibra animal, etc.»

Arnas.—Per primera vegada en Espanya, s'ha fet á Mahó un ensaig que ha donat los mes satisfactoris resultats.

Se tracta d'un nou sistema d'arnas que duplican extraordinariament la cullita de la mel y consisteixen las ventatjas en que 's donan las brescas fabricadas á las abellas, que en la mel s'extreu per medi d'unas maquetes, tornant á servir cent vegadas ditas brescas, y que sent los marchs tots del mateix tamany y movibles, se cambian d'arna en arna, ja pera enfortir á la débil ab nova cria, ya pera alimentarla ab lo dols sobrant d'arnas poderosas.

La carta de la que 'n treyém las precedents noticias, diu que 'l qui ha fet aquestos ensaigs ha obtingut ab deu arnas inglesas, de quatre á cinch.

quintás de mel, cantitat igual á la obtinguda per un amich seu ab cent arnas á la rústiga.

Concours de bestiar —Lo ministeri de Foment ha concedit una subvenció de duas mil pessetas pera 'l que s'ha de celebrar á Puigcerdá los días 8, 9, y 10 d' Octubre prop-vinent. Se repartirán 67 prèmis entre 'ls que prenguin part en dit concurs.

Envenenaments. —Traduhim del *Lau-Buru*:

«Nos paticipan de Sesma que han mort ab tots los síntomas de envenenament duas cabras que havian menjat fullas de ceps en unas vinyas que havian sigut tractadas ab lo sulfat de coure.

També sembla que en Allo ha mort un bou per la mateixa causa.

La persona que 'ns comunica aquestas noticias, nos diu que la mort d' aqueixos animals s' atribueix á envenenament produhit per causa del referit tractament contra 'l mildew.

Equivalencias. —Pera que nostres lectors puguin formarse una ideya de lo poch concedit per Inglaterra á nostres vins, publiquem á continuació la equivalencia entre los graus Sykes, desde 15 á 44, ab los mes coneguts per nosaltres ó sian los centessimals de Gay-Lussac.

Sykes.	Gay-Lussac.	Sykes.	Gay-Lussac.	Sykes.	Gay-Lussac.	Sykes.	Gay-Lussac.
15	8'6	23	13'2	31	17'8	39	22'4
16	9'2	24	13'8	32	18'4	40	23'0
17	9'8	25	14'4	33	18'9	41	23'6
18	10'3	26	14'9	34	19'5	42	24'1
19	10'9	27	15'7	35	20'1	43	24'3
20	11'5	28	16'1	36	20'7	44	25'7
21	12'1	29	16'7	37	21'3		
22	12'6	30	17'2	38	21'8		

Resulta de aquí que la rebaixa obtinguda pera nostres vins en Inglaterra, alcanza á los 17 graus cuberts, que son los equivalents de 30 Sykes

Multiplacació extraordinaria. —Los conills s' han multiplicat de un modo tan prodigiós, ab tal abundancia, en la Australia, que han acabat per constituir una verdadera plaga en aquell país. S' ho menjan tot, y 'ls remats se moren de fam per no trobar per ahont pasturar; de tal modo los assolan los conills innumerables en aquells camps.

En una sola provincia s' han perdut 2.000.000 de moltons per aquest motiu. Pera destruhir tants conills no bastan los esforços particulars; será necessari destruhirlos per millones pera conseguir algun resultat apreciable en la lluyta contra 'l creixent desenrotllament d' aquesta especie prolifica.

Las autoritats se troban indecisas, y están assombradas d' una situació tan imprevista com perillosa pera la riqueza agrícola y la tractantia en bestiar. Lo Queensland, ahont no s' ha propagat encara la especie en tanta

manera com en los demás Estats, ha acordat tancar la provincia ab un extens reixat de fil-ferro que medirá 5,000 kilòmetros.

S'ha votat ja un primer crèdit ab aquest objecte, reunint-se 1.250,000 franchs que no son bastanta quantitat pera cubrir gastos. Ademés se considera 'l projecte ignocent, ja que no disbaratat, puig que es impossible en tanta extensió evitar lo trencament del reixat per alguna ó várias parts, y la ineficacia per lo tant del remey.

Palma.—Escriuhen que 'l ruixat que caygué en aquella isla lo dimars últim causá danys de consideració en los camps. La forsa huracanada del vent trencá alguns arbres de la plassa de Santa Eulària y d' altres llocs de la capital.

Potros y moltons —En Islandia se compra per 60 franchs bonichs potros del país que en lo continent se 'ls pot vendre per 300 franchs. Aquestos cavalls, de un metro y 20 centímetros de alsada, á un metro 60, son molt forts y serveixen molt bé pera arrastre.

Los moltons se 'ls pot comprar á 15 franchs cada un y son hermosíssims, ab una llana blanca y sedosa, que se 'ls hi treu no ab estisoras, sino ab la ma.

Un periodich francés diu que anant oportunament al estiu á las costas de Islandia, se poden fer molt bons negocis, puig son poch coneguts encara dels mateixos comerciants inglesos.

Remey.—Segons diu un periódich, untant las pomeras, pareras, pruneras etc., ab aygua de sabó se matan tots los insectes que atacan á aquets arbres.

Vins dolents.—Diu nostre colega *El Eco de la Provincia* de Tarragona. Sabem per bon conducte que arriban á aquell port algunas partidas de vins que 's tornan per no tenir bonas condicions.

Es probable que aquets vins s' intenti véndrels en aquella ciutat, y per si aixó succehis no hi seria de més que una Comissió corresponent inspecció-nés y vigilés ab gran atenció 'ls serveys de sa incumbencia.

Hi vá fins la salut pública.

MERCATS, FIRAS Y CULLITAS.

Alcañiz.—Molt concorreguda ha sigut la fira que s' acaba de verificar. Lo concurs de bestiar de llana no ha sigut tan numerós com altres anys á causa segons algunas de las noticias que habian circulat en molts pobles d' aquesta provincia de que hi havia varios remats infestats de verola. Las transaccions han sigut pocas y aquestas á preus alsats. En lo bestiar mular y ases s' ha notat algun moviment.

Balaguer —La fira celebrada los dias 8, 9 y 10 del present mes fou molt concorreguda y animada: se presentaren molts venedors pero pocs compradors. Molt bestiar caballar y mular pero molt pocas transaccions y aquestas a baix preu. Aixó es degut al estat deplorable del pays en totas sas classes y si l Govern no mira una mica mes per aquesta comarca, s'espera un hivern de miseria.

Los preus del mercat baixos; naturals consecuencias dels tractats.

Barcelona. —Blats; blanch de Sevilla, de 15'25 á 15'50 los 64 4/5 kg. extrangerus, á 15'50 los 55 kg; roig, Estats-Units, á 15; blanch de la mateixa procedencia, á 15'50; blanch, California, de 15'50 á 15'75.

Besalú. —Ahir dia 19 dels corrents, en virtut del acord pres per l' Ajuntament y comerciants d' aquesta sobre la creació y establiment de tres firas anyals de bestiar de totas classes, especialment de llana, boví y porquí, 's celebrá en aquella històrica y pintoresca vila la primera de ditas firas, y al propi temps, en obsequi als forasters, se dispará un magnífich y variat castell de focs artificials, y per la tarde 's ballaren sardanas, á cual efecte se contractá una nutrida orquesta.

Cette. —Mercat de vins

Llegim en la última revista comercial d' aquella important plassa:

«Los vins nous exòtichs continúan donant á nostra plassa una animació molt gran.

Tòts los vapors que surten portan á Espanya, Italia y Argelia montanyas (perméssens la frase) de cascos buyts.

Además los envasos plens comensan á arribar també en gran abundancia.

La mes gran provehidora de vins nous pera nostra plassa sempre es Valencia, pero també devém dir en veritat que la pressa dels primers dias en quedarse aquestos vins al desembarch, s' ha calmat molt y únicament ab algunas concessions s' operan algunas vendas al desembarch, aixís los mateixos vins que varen esser comprats al principi al preu de 45 y 47 franchs, obtenen avuy tot lo mes 42 y 43 franchs.

Los vins de Mallorca 's troban en una situació idéntica; després d' haver obtingut en las primeras arribadas fins á 32 franchs, los compradors no volen pagarlos mes de 27 y 28 franchs, lo que es un preu rahonable pera una mercadería semblant.

Del conjunt del mercat resulta clarament, que 'ls preus del principi, ó sian los primers, han sigut exajerats, y que la reacció s' opera en aquest moment, fins que arribi á una corrent normal, la que no s' establirà avans de que arribin los vins de Alicante á Italia, es dir, avans de vinticinch ó trenta dias.»

Fraga. —Las cullitas han sigut petitas y s' está cayent la oliva per lo molt sechs qu' están los olivers. Ab aquest motiu se prepara un dolent hivern pera aquella encontrada.

Gandesa. —La verema tardará encare dos setmanas á ferse La cullita se presenta molt be en calitat pero escassa en cantitat.

Huesca.—Blats, á 20 ptas. l' hectólitre, ab grans sortidas.

La Bisbal.—Blat, á 14'50 ptas. cuartera de 80 litros.—Ordi, á 7.—Vessas, á 11'50.—Fabas, á 10'50.—Blat de moro, á 11.

Lleyda.—Blats; superior, de 15 á 16 ptas cuartera; mitjá, de 14'25 á 15; horta, de 14'50 á 15.

En las comarcas vinícolas d' aquesta provincia la cullita del vi, se presenta molt be y la calitat del mateix molt bona.

Mollerusa.—Se sostenen los preus dels rahims de 6 1/2 á 5 1/2 rals los negres, pagantse á tres rals los blancs.

Priorat.—La cullita será abundantíssima sino sobrevé cap contratemp. Los treballs de la verema comensarán aviat

Puigvert Castellldases y Artesa.—Hi há molta animació pera la compra de mostos, que 's pagan bastant be.

Reus.—Lo mercat de la setmana passada se vegé bastant concorregut de forasters, la major part tractants y corredors de vins.

Se presentaren algunas mostres de vins novells, procedents de pobles del districte de Tarragona, de poch past pero d' un color roig molt viu, de 11 á 12 graus d' esperit. Se col·locá alguna que altre partida entre 30 y 35 ptas. carga. També 's presentaren unas pocas mostrars d' aquella ciutat. Se n' oferiren de 35 á 40 ptas. carga, habentse fet á aquets preus algunas operacions. No se 'n feren més á causa de lo exagerat dels preus qu' exigeixen los tenedors per vins molt inferiors en classe als de la cullita d' antany.

La atmetlla Esperansa de la nova cullita se colocá de 13 1/2 á 14 duros loquintá en classes fluixas y sent bona obtingué de 14 á 14 1/2 duros. La Molla es mes solicitada, havense fet partidas regulars á 45 y á 45'50 pessetas lo sach de 50'40 kilos. En la avellana ha seguit la mateixa calma que hi hagué en lo mercat passat, operantse poch y ab dificultat: la de la nova cullita 's fa de 16 á 16 1/2 pessetas quartera, resultant ser lo fruyt de mala classe. La vella 's pagava de 17 á 18 pessetas.

Sitjes.—Han acabat ja las veremas en aquesta vila; la bona calitat dels rahims supera á la dels anys passats, si be no es tan abundant.

Are sols falta que la cullita del moscatell y malvasia, abundants aquest any, acabi sens contra temps de cap mena, puix ja 's necessita per que l' any passat fou molt escassa.

Sta. Coloma de Queralt.—Sembla que será molt concorreguda la próxima y renombrada fira d' aquesta vila que 's celebra lo 23 d' aquest mes.

Tarragona.—Blats; del pays, no hi ha existencias; estranjer, de 16 á 17 pessetas los 65 kilos.

Torregrossa.—Las pedregadas caygudas han causat més mals dels que, s creyan. Are que 's tocan los resultats se veu tota la extensió del dany.

Tortosa.—Diu lo *Diari*.

«Estém ja en pena recolecció de garrofas. Aquest fruyt ha quedat curt, y per consegüen son rendiment escás, per lo cual la cullita no resultarà ni mitjana; y encara que puga omplir las necessitats del país, si Barcelona ha de tornar á asortirsen de aquesta comarca, com sembla lo regular, s' agotarán molt aviat las existencias, si no sostenen los propietarios y especuladors los pujats preus que pretengueren en l' any últim.

Per de prompte, l' preu de la present cullita sols es de quatre pessetas per quintá de 41'60 kilógrams en magatzém, en compte del de sis pessetas que regi en la última.»

Valls —Blat de Aragó, de 14 á 15'50 ptas. cuartera.—Ordi, de 7 á 7'50.—Monjetas del Pinet, de 14 á 15.—Fabons, á 12.—Sagó de 9 á 9'50 ptas. cuartera doble.—Farinas: de 1.ª, á 17 rals la arroba; de 2.ª, de 15 á 15'50; de 3.ª, de 13 á 13'50.—Oli de oliva, de 12 á 13'50 rals cuartá.—Sabó blanch, á 27 ptas. quintá; groch, á 26; de oliva, á 25; de 2.ª classe, á 23.—Garrofas á 6'25.

Segons acort del Magnífich Ajuntament d' aquesta ciutat, la tercera fra anyal que convingueren en celebrar l' any prop-passat, tindrà lloch tots los anys lo diumenje següent á la festa de Santa Ursula en Octubre.

Vich.—Xeixa vella, á 14 ptas. quartera.—Id. nova, á 14.—Forment vell, á 12'75.—Id. nou, á 12'75.—Mestall, á 10'50.—Segol, á 9'50.—Ordi, á 7.—Cibada, á 6.—Espelta, á 5.—Blatdemoro, á 9'50.—Mill, á 10.—Fajol, á 9.—Fabas, á 10'50.—Llegum, á 12'50.—Fasols, á 12.—Ciurons, á 14.

Vilafranca del Panadés.—La cullita del vi, segons l' estat de nostres vinyats sembla será bastant escassa en quantitat, si be en calitat promet ésser molt millor que la d' aquets dos anys últims, atés á que la funesta plaga del mildiu no s' ha desenvololat ab la intensitat que 's temia.

Farinas: de 1.ª, de 64 á 72 rals quartera; de 2.ª, de 48 á 56; de 3.ª, de 40 á 48.—Blat, de 56 á 60 la quartera.—Ordi, de 24 á 30.—Blat de moro, de 32 á 40.—Fabons, de 36 á 40.—Vessas, de 44 á 48.

Ha comensat la verema, donant molt bons resultats en calitat. S' han fet algunas operacions á bons preus.

Zaragoza.—Blats; catalá, de 19 á 20 ptas; horta de 18 á 18'40.